

2. Möre og Romsdal sveit.

112719

L E I R E N S H I S T O R I E

av

Sveitfører Harald N. Södahl.

Innledning.

Denne sveithistorie er skrevet etter de erindringer jeg har fra den tiden jeg tjenestegjorde som sveitfører ved 2. Möre og Romsdal sveit i Soknédal i Sö-Tröndelag. Det er ikke mulig å gjengi alle de stemninger og de tusener av vanskeligheter samt uforglemmelige opplevelser en hadde i denne pionertiden i en avsides norsk fjellbygd, og det er vanskelig kun ved tekst, bilder og kartet å gi leseren det rette inntrykk av vårt liv såvel i arbeid som i fest, men en håper herved å gi leseren en oversikt i store trekk.

Jeg mottok i slutten av april 1941 meddelelse om at jeg var ansatt som fører av sveit i Sör-Tröndelag. Jeg var fra skolen på Gauddal beordret som troppfører på Arbeidstjenestens lagførerskole, Mysen, og tjenestegjorde der da jeg mottok den nye beordring. Jeg hadde aldri tidligere vært i Tröndelag, og var derfor svært forventningsfull da jeg den 1. mai befant meg på toget nordover til en for meg ukjent landsdel.

Sveitens opprinnelige forleggingssted var bestemt til Austrått på Örlandet. Det ble imidlertid ikke det flate kyststrøket Örlandet som skulle bli mitt virkefelt, men en liten fjellbygd i Soknédal 500 m.o.h.

Bilag og hjelpeskilder:

Topografisk kart i målestokk 1:1000 000 (Rutebok for Norge.)

Topografisk kart over Rennebu i m:1:100 000.

"Vei gjennom Haukadalen kan skape en ny storbygd", artikkel i Dagsposten av Fylkesagronom J. Næsgård.

"Skogen, jorden og fjellet har store muligheter", samtale med gårdbruker B. Laugsand, Ökdal gård.

Fotografier. (Tatt av nestsvf. T. Paus og sveitføreren.)

Holmestrand den 2. november 1942.

H. Södahl (sign)

sveitfører.

B E F A L

ved

2. Möre og Romsdal sveit.

1. skift 15/6-31/8-41.

Sveitfører:

Harald N. Södahl.

26 år.

Nestsveitførerr

Tollef Paus

26 år.

Kvartermester:

Tormod Lindsö.

28 år.

Troppførere:

Sivert Bakkelid

21 år.

Harald Eriksen

22 år

Underkvartermestre:

Peder Raassum

22½ år.

Guðröd Didrichsen

24 år.

Lagførere:

Hjalmar Velle

24½ år

Bergsvein Östhus

24 år.

Martin Asklund

20½ år

Anker Åsen

22½ år

Olav Djupevik

20½ år

Halvor Stridsklev

21 år

Olav Reistad

21 år

Olav Graneng.

19 år

Morten Lund

19½ år

Engasjerte.

Musiker:

M. Lövold

Overkokke:

Birgitte Andersen

Kokker:

Gunvor Evjen

Guðrun Larsen

Magny Martinsen

K A P I T E L I.

Oppgaven jeg mente å ha fått som fører av denne sveiten.

Jeg var på forhånd fullt klar over at det ikke var noen enkel og lett oppgave en fikk som fører av sveit i første omgang 1941, og var ennvidere oppmerksom på at det ikke bare ble naturkreftene vi ville få å kjempe med.

Som militær offiser kjente jeg den ånden og disiplinen som hersket i de senere år blandt ungdommen vår. Jeg kjente godt til likegyldighetens og selvoppgivelsens mentalitet. Våren 1941 raste fremdeles krigen over Europa, og vi blødde selv av krigens sår. Det var en vanskelig tid å ta fatt i, både politisk og forsyningsmessig. Store deler av fokket var fiendtlig stemt overfor den nye tids ideer og dens menn og også overfor Arbeidstjenesten. De ville ikke godvillig overlate ungdommen til den nye tids førere.

Før jeg gikk til denne oppgaven spurte jeg meg selv om det var ungdommens skyld at den var på vei ned i dypet. Selv mente jeg at det var ungdommens førere som i førtse rekke hadde skylden. Som en av den nye tids førere så jeg det som min hovedoppgave å bringe den norske ungdommen opp av den myra hvor den ravet uten mål, vinglende og viljeløs.

Signalet var gitt, og det stod til oss, den nye tids førere, å skape en kjempende blokk som i full forståelse av Arbeidstjenestens grunnleggende ide, aldri å gi opp, men bringe Arbeidstjenestens storslagne ide inn i folkets bevissthet, bringe hele det norske folket til forståelse av Arbeidstjenestens veldige oppdragelsesmessige og materielle verdi. Jeg så min oppgave delt i to store hovedavsnitt, nemlig:

Det rent ide- og oppdragelsesmessige og

Det rent materielle, det nasjonaløkonomiske.

Slik som forholdene lå an våren 1941, så jeg det som min hovedoppgave å "oppdra den norske ungdommen i norsk, nasjonal ånd til disiplin og samkjensle og til akelse for det kroppslige arbeid." Jeg så det som min oppgave å bringe guttene derhen at begreper som fedreland arbeide, disiplin og orden, samhold og kameratskap skulle forklare hele meningen med deres liv, begreper som senere i livet skulle innebære alt som var verdt å kjempe for. Jeg ville gjennom arbeid og lek, gjennom alvor og skjemp skape et sammensveiset korps for hvilken disiplin og orden var en selvfølge. Jeg så det som min oppgave å få den villedte norske ungdommen til å forstå den nye som banet seg vei i Europa, få den til å veie for og imot for derigjennom å komme til sannhetens erkjennelse.

Jeg så det videre som min oppgave gjennom fysisk fostring, ved eksersis, idrett og arbeid, å skape en sterk og sunn ungdom, en ungdom som var fysisk sterk nok til å føre vårt folk gjennom kommende stormer til en stor og rik framtid.

Det annet avsnitt av min oppgave var gjennom vår arbeidsinnsats å hjelpe den bygda jeg skulle virke i. Jeg visste at bygda trengte oss, at oppgave lå der og ventet, og at vi gjennom vår arbeidsinnsats kunne hjelpe bygda fram til bedret kår og derigjennom gjøre landet vårt større og rikere.

Og jeg ville nu få anledning til å se i praksis det jeg skrev våren 1941 i en A.T.sang der noen strofer lyder:

"---Ser du landet
 hvor det smiler
 venter kun på rydningsmannens seige hand.
 Du vil samme,
 du som tviler
 her blir knyttet vennskaps band--"

Uendelige strekninger av udyrket mark lå og ventet på 20åringene, tusener av favner ved ventet på å bli hugget, men det manglet vei ----
 Og vei skulle bygges--.

Jeg så det som min oppgave først og fremst å få laget vei, slik at nye kull av A.T.gutter kunne marsjere taktfast på den vei deres kamerater engang hadde bygget, marsjere videre inn i fjellbygda, ditinn hvor de store udyrkede vidder strekker seg, dit inn hvor en ser de store muligheter åpne seg, muligheter som lover en framtid i arbeid og velstand.

Förste reise til sveitområdet.

Den förste reisen til sveitområdet bestod igrunnen av to reiser, nemlig en fra Soknedal og opp til Ökdal gård og en fra Stören til Moan-Stenbrogårdene. (se karter)

Sveitens forleggningssted var bestemt til Ökdal gård. Summen med daværende adjutant ved Sör-Tröndelag Arbeidsfylking, nestsveitfører O. Blæstrud, dro jeg den 3. mai fra Trondheim stasjon, utstyrt med kart, kompass, kikkert og nødvendige krokier og skisser opptegnet av Stabsjefen ved 5. Arbeidsdistrikt, nesbrigadefører A. Eidsmo.

Vi ankom om aftenen til Stören stasjon, men kom ikke videre grunnet dårlig forbindelse. Ved å henvende oss til de tyske militærmyndigheter, ble vi imidlertid lovet å få følge en militærtransport samme natt.

Dette toget kom avgårde ved 12-1 tiden om natten, og vi la oss straks til å sove på gulvet i konduktörens kabinett. Det bar sakte, men sikkert oppover i dalen, og ved 2- $\frac{1}{2}$ 3 tiden ankom vi til Soknedal stasjon. Og der sto vi da i nattemörket, helt fremmede og ukjente. Vi travet omkring i bygda en stund, men ikke noe menneske var å se. Omsider fant vi en kafé, og gikk til angrep for å få vekket beboerne. Disse som imidlertid ualmindelig godt, men etter lengere tids dundren på dörrer og vegger glöttet det på vinduet i annenetasje---. Men sengeplass fantes ikke. Omsider fortalte noen at det i natten i förveien hadde overnattet et par tyske offiserer der, og i et annet rom sto to senger som tidligere var benyttet av to damer, men rene sengeklær fantes ikke. Og forresten ventet hun tyskerne tilbake hvert öyeblikk. Vi fikk valgte mellom disse sengene, og valgte offiserenes. Vi tok chansen på å bli kastet ut senere på natten, men det gikk bra.

Om morgenen, det var söndag den 4. mai, bar det så, etter en god og billig frokost, opp fra dalen mot fjellet.

Etter ca. en halv times marsj traff vi en bonde som vi spurte om veien, dens tilstand på denne årstiden samt om muligheten forskyss oppover. Og han pratet villig ivei, men han syntes det var forunderlig at vi allerede hadde lært å snakke ^{så godt}/norsk. Som så mange andre steder i denne förste tiden. trodde han vi var tyskere og såvidt han kjente til så var det bare tyskerne som ledet "denne Arbestenesta." Vi hadde jo ikke fått uniformer i denne tiden, og i våre ridebukser og leggins med masse remmer over skulderen så vi muligens nokså "utenlandske" ut.

Så bar det da videre oppetter bygdeveien mot "Kjölen". Vi tok andel målinger av veibredde og stigningsforhold samt undersøkelser av veiens almindelige forfatning med henblikk på våre biltransporter. Veien hadde

hittil vært tørr og bra, men snart kom vi opp i teilelösninga og senere lå veien dekket av store mengder snö. Det ble nu temmelig anstrengende å gå uten ski, idet vi ofte sank i helt til skrittet. Men hvem ante at våten kom så sent deroppe?

Men marsjen gikk videre, og ut på ettermiddagen kom vi fram til Ökdal gård. Eieeren av Ökdal gård, Birger Laugsand, var forkjemperen for Arbeidstjenesten der i bygda, og vi ble strålende mottatt av ham og hans frue.

Utover kvelden ble planene for sommeren diskutert, skisser tegnet og opplysninger innhentet av gårdbrukeren.

På grunn av de dårlige veiforholdene ble det foreslått at sveiten foreløpig skulle forlegges på Ertshus gård i Sokndal. To tropper her drive nybrottsarbeide, mens den tredje tropp skulle transporteres daglig opp på fjellet for å gjøre veien istand slik at våre transporter opp til den planlagte sveitforlegging på Ökdal gård skulle bli sikret.

Vi overnattet på Ökdal gård, og ble dagen etter skysset ned til bygda. På toget til Trondheim ble forslaget ferdig utarbeidet for dagen etter å bli overlevert til Fylkingen.

Den andre veiforbindelsen som finnes til Hauka var imidlertid adskillig bedre, og det ble derfor bestemt at leiren i første omgang skulle ligge i trakten Moan gård - Stenbro.

Den 8. mai 1941 startet jeg derfor sammen med Fylkingfører Steinsvik, og min nestsveitfører T. Paus fra Trondheim. Denne gangen hadde nest-sveitføreren og jeg med oss alt vårt jordiske gods, fast bestemt på å slå oss ned for lengere tid fjellbygda Hauka.

Reisen foregikk med tog til Stören stasjon, og videre med drosjebil.

Vi møtte også denne gangen snehindringer, og chauffören var lite lysten på å fortsette reisen, da han hadde bitter erfaring for hva det betød å bli sittende fast deroppe.

Fylkingføreren var imidlertid overbevist om at det var mulig å komme fram. Det slingret faretruende en stund, men vi nådde fram og gjorde hølt ved Moan gård, 500m. over havet.

Turen gikk videre til fots til traktene om Stenbrogårdene, hvor vi skulle se nærmere på enkeltstetene vedrørende forleggingen og arbeidsoppgavene. Imidlertid lå markene dekket av ca. 1 m. snö, så var svært vanskelig å få den rette oversikren over arbeidsfeltene. Turen gikk tilbake til Moan gård, og etter endel parlamentering med gårdbrukeren, ble det til at denne skulle tenke på om det gikk an å ha en sveit der om sommeren. Vi fikk så anvist et rom hvor vi skulle bo noen dager. Jeg fikk så endel ordrer og direktiver av Fylkingføreren, og vi ble

önsket til lykke med vårt arbeide i denne vesle fjellbygda. Vi följte oss litt ensomme da bilen, den siste tråd som bandt oss til sivilisasjonen, som vi sa, forsvandt runöt en sving. Vi stod der i snöen med to tomme nevar, men med vilje til å ta fatt på de oppgaver vi hadde påtatt oss å löse.

Den förste reisen til sveitområdet var slutt, og vi krabbet til köys, kanskje med et lite håp om at den neste dag måtte bringe vårsola med seg.

-----oOo-----

K A P I T E L III.

Første inntrykk av den grend (det område) hvor sveiten skulle virke.

Leirplassen. (A) 2. Möre og Romsdal sveit ble i første skrift forlagt på Moan gård, (angitt ved \triangle på topografisk kart Soknedal-Budal.) Gården ligger like ved bygdeveien, 500 m. o.h., ca. 15 km. fra Støren st. Gården består av våningshus, låve, sommerhus, en liten ~~ann~~mie samt et toetasjes stabbur.

Mitt første inntrykk av leirområdet var ikke særlig ~~opp~~munntrende. Det lå fremdeles en mengde snø deroppe, og en isnende sno gjorde også sitt til at en begynte å tvile på om våren idet heletatt ville komme til den bygda. (Så sent som den 12. mai hadde en 14. kuldegrader om natten) Da gårdbrukeren i første omgang kunne avse svært få rom, så ikke gården ute til å bli noen særlig ideell leirplass. I sommerhuset hvor en skulle ha kontorer og bolig for befalet, var alt i en dårlig forfatning. Depot og redskapsrom så det ikke ut til at en skulle kunne skaffe. Eksersis- og idrettsplass fantes ikke.

I låven, som var tenkt til forleggingsrom og spisesal for mannskapene, var gulvene dårlige og rommene svært trekkfulle. Vannforsyningen (fra brønn) var på denne tiden svært knapp. Veien til leirområdet var i den forfatning at lastebiltransporter var umuliggjort.

Førsteinntruknet var således dårlig, og det så ofte helt håpløst ut de første datene.

Befolkningen. (B).

Det første en festet seg ved når en kom i kontakt med bygdefolket, var dets forunderlige dialekt. Jeg hadde således svært vanskelig for å forstå denne dialekten, og det tok nesten ett par måneder før jeg var helt fortrolig med den.

Befolkningen var ellers svært innesluttet. I bygda så man med skepsis på alle fremmede, og holdt disse på god avstand. Det tok således svært lang tid før man ble godtatt som foreløpig "innflytter".

Mitt første inntrykk av befolkningen var at denne møtte oss med uvennlighet og kulde. En hadde likesom inntrykk av en hadde trengt seg inn på forbudt område.

Folket både tenkte og handlet svært tregt, og la for dagen en for meg helt ukjent egoisme og misunnelse.

Mellom de forskjellige familier hadde det gjennom lengere tid foregått inngifte, og dette ga seg utslag i den forunderligste og mest absurde ideer og meninger. På hele innstillingen merket man ganske snart at folket gjennom flere generasjoner hadde levet et isolert liv i den fjellbygda.

Bygdefolkets innstilling til Den Nye Tid var negativ og i stor utstrekning fiendtlig. Vi ble, særlig i den første tiden, stadig møtt med mistro og mistillit.

Storparten av befolkningen levde i den tro at dette skulle være en utdannelsesanstalt for soldater som etter en tids opplæring skulle sendes til Tyskland. Likeledes merket vi en sann redsel for at alt som fantes ville bli stjålet av "den banden" som skulle regjere der om sommeren. En gårdbruker uttalte at han ikke ville eie noe hjelp av slike karer.

Den egoisme og manglende forståelse av fellesskapets betydning som rådet, gjorde at noe forstemmende inntrykk på meg i denne første tiden. Dette framgår også av en kulturell forelesning som jeg skrev og holdt den 16. august 1941, og hvor det blandt annet heter:

----"Jeg har alt tidligere nevnt at alt har vært klart her i bygda for bygging av veien sydover mot Ökdal. Veien var til og med stukket ut av Sör-Tröndelag Veivesen. Alt talte for at det skulle bli vei, - men allikevel ble det intet av. Hvorfor ikke? Fordi bygdefolket ikke kunne komme til enighet, fordi ikke hver gårdbruker kunne få veien der hvor det passet vedkommende best. Dette er et typisk eksempel på hvor ödeleggende det er at enkelte mennesker ikke vil gi avkall på sine egoistiske særinteresser til gagn for andre, til gagn for bygda og til gagn for landet vårt. Hvorfor skal en ikke öfre enkelte snevre særinteresser når man derigjennom kan bidra til gjennomføringen av oppgaver som er en livsbetingelse for hele bygdas framtid og trivsel?"

Det er det arbeidende menneske som har skapt norskheten, - norskdommen. Og denne må og skal opprettholdes, - men betingelsen for dette er at fellesskapet stilles jamsides med arbeidet. Mangler dette fellesskap, så faller alt annet i grus."

Og hadde det stått til bygdefolket, så var vel veien aldri blitt bygget. Men heldigvis kunne Arbeidstjenesten på tvers av alle innvendinger og særinteresser påbegynne arbeidet sommeren 1941.

Mitt første inntrykk av folket i denne fjellbygda vår således så dårlig som det bare kunne bli, og vi kunne ikke vente oss stor hjelp fra bygdefolkets side til bekjempelse av alle de vanskeligheter vi visste ville komme.

Oppgaver for A.T. (C).

Som det framgår av de vedlagte avisartikler, er det veldige arbeidsoppgaver i denne bygda som lover en stor og rik framtid. Men den viktige pilsåren inn til mulighetene mangler.

Uendelige strekninger av udyrket mark og tusener av favner venter på Arbeidstjenestens innsats. Men disse mulighetene kan en ikke nyttiggjøre seg så lenge det mangler vei.

Derfor kunne ikke Arbeidstjenesten i første omgang bygge en leir der hvor de store arbeidsoppgavene venter.

Denne veien hadde også stor betydning som forbindelsesvei til Budal. Da Arbeidstjenesten ankom til bygda, var veien kjørbar med bil fram til Stenbrogårdene. (se kart). Planen gikk ut på å bygge veien ferdig fram til Ökdal gård, slik at Arbeidstjenesten der kunne bygge en permanent leir.

Sveiten fikk følgende oppgave for sommeren 1941:

Brukbar bilvei skulle bygges ferdig fram til Högsteggen (se kart), endel nybrottsfelter langs denne veien skulle såvidt mulig gjøres ferdig, og dertil fikk sveiten i oppdrag å hugge åndel ved samt delta i nødvendig onnearbeide.

Etter første skifts dimisjon skulle så sveitens spisebrakke og latrine overflyttes til rekognosert leirplass like innunder Högsteggåsene, hvorfra en sveit sommeren 1942 skulle fortsette vei-arbeide.

-----oOo-----

K A P I T E L IV.

Leiroppbyggingen. (A).

Transporter. Sveitèn fikk størsteparten av sine forsyninger fra Trondheim. Transportene foregikk med jernbane til Stören eller Snöan st., og derfra med bil opp til Hauka.

Som jeg tidligere har nevnt var veien opp til leiren i svært dårlig forfatning på denne ^{tiden} på grunn av sneforhindringer og teleløsning. Men transportene måtte fram hvor dårlig veien enn måtte bli. De første transporter av matvarer og klær for befalet ble utført med en liten lastebil som sveiten leiet. De første dagene ble så varene båret den siste kilometeren fra Hongröd gården og fram til leiren. Noen lass ble også kjørt av gårdbruker Moan. Etter ca. en ukes tid var det imidlertid mulig å kjøre helt fram til gårdsveien med små lass.

Tidligere om årene var veien alltid blitt sperret av lensmannen i denne tiden. Jeg mottok derfor en dag beskjed fra lensmannen at all biltrafikk måtte oppjøre sålenge teleløsningen pågikk. Dette var en stygg strek i regningen for oss, for hestetransport over en så lang strekning ville ta altfor lang tid, og dessuten var jo hestekjøretøienes lasteevne altfor liten.

Saken ble forklart for lensmannen, og vi ble enige om at vi skulle forsøke ennå en tid.

På denne tiden begynte imidlertid de tunge transportene av brakke-materiell, og resultatet ble at veien så aldeles forferdelig ut. Bilene sank i til oppunder differensialen, og ble stadig ~~sittende~~ fast i gjørme. På de verste stedene laget så befalet matter av granbar, med stein og grus ovenpå. Det varte imidlertid ikke lenge før dette underlaget forsvant i dypet, og den eneste utveien var å ha mannskaper (befal) klare til å hjelpe fram sveitens bil.

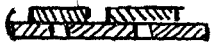
En tid om sommeren ble jernbanen beslaglagt av de tyske militærmyndigheter, og en var da henvist til å hente materiellet fra Trondheim (ca. 12 mil tur-retur).

De bygningsmaterialer sveiten trengte til innredninger etc. ble kjøpt delvis på Stören og delvis på Hovin, og ble transportert opp til leiren med sveitens leiede lastebil.

Ved stadig å ha befal ute på vedlikeholdsarbeide av veien klarte en å få gjennomført de transporter som var nødvendige.

Da teleløsningen var forbi, hadde en ikke noen vanskeligheter med å få gjennomført transportene.

Befalets arbeide.

Befalets arbeide i denne tiden bestod i å bringe leiren i best mulig forfatning til mannskapenes innrykning. Selve innkjørselen til gården var sperret av meterhøye snøskaveler, det ble lagfører Velles hovedoppgave å fjerne disse i løpet av en dag. Vi kunne ikke bruke gårdens latrine, og en gikk derfor igang med å sette opp en provisorisk feltlatrine på baksiden av låven. Vår kombinerte kontor og messe bestod av et tidligere snekkerverksted, hvor det var samlet alskens rariteter som finnes på en slik gård. Befalet ble satt i gang med rydningsarbeid, og ved hjelp av koster og store mengder vann, så sommerhuset ganske bra ut. I låven hvor mannskapenes forleggingsrom og spisesal skulle være, bestod inngangen kun av en "hönsetrapp" opp gjennom en liten luke. Vi måtte imidlertid ha ordentlige dører, og den eneste måten å gjøre dette på var ved å ta ut døråpninger midt oppe på låveveggene. Gårdbruker Moan syntes det var ille at vi måtte skjære ut døråpninger på denne måten, men etter at vi på tro og ære hadde lovet at alt skulle se ut som det var når vi forlot gården, gikk han omsider med på det. Befalet gikk igang, og snart var det problemet løst (se skisse) I låven foregikk luftning og belysning ved hjelp av åpne ribbeglugger. Disse ble tatt ut og erstattet med vinduer. I "spisesalen" ble det lagt inn en større gulvflate og bygget en endevegg. Denne salen lå like under låvebrua (lemmen) og hver gang det ble kjørt med hest på denne, falt en masse støv og skitt ned i salen. Vi måtte derfor bygge et tak av papp over hele spisesalen. Gulvet i forleggingsrommet bestod av over- og underliggere () men var ikke særlig sterkt bygget. I åpningene lå det selvfølgelig en masse skitt, og det tok mange dager å få alt rent. Vi laget videre ganglemmer som ble plassert mellom sengene. Disse ble laget av hövlede og pløyde bord, og var lette å holde rene da de kunne tas ut til vask. Noe redskapsrom var det ikke råd å skaffe, og vi måtte derfor bygge et under oppkjørselen til låven. Det begynte jo allerede på denne tiden å bli vanskelig å skaffe materialer, så en var henvist til å nytte de muligheter som fantes for å spare (se opptegnet skisse). De videre oppgaver for befalet bestod i oppsetting av hyller, etc. på depotet, innsetting og montering av bryggerpanner, kjøkkenbenk, hyller etc. oppsetting av vaskebenker og montering av vannanlegg, oppslagstabelle, leirport, transportarbeide samt det daglige vedlikeholdet av veien som var nødvendig. Kvarterpersonellet deltok de første dagene som snekkere men fikk snart mer enn nok å gjøre med å ordne kontrakter samt

sørge for anskaffelse av poteter, melk og brød, samt øvrige matvarer. Så var det da å planlegge utdannelsen, utarbeide instruksjoner samt organisere og planlegge sommerens øvelser og arbeide.

Jeg vil benytte denne anledningen til å uttale at uten mitt befals iherdige arbeide og gode humør ville det ikke ha vært mulig å få gjennomført sommerens tjeneste slik som den ble. Det var dårlig innkvartering og arbeide fra tidlige om morgenen til sent på kveld, men de fleste gikk inn for oppgavene med seig vilje og godt humør og arbeidet **bevisst** med det mål for øiet at resultatet skulle bli best mulig. Og det skyldes mitt befals utrettelige arbeide at det lykkedes å bringe alt klart til å tå **imot** mannskapene den 15. juni.

Befalets (arbeidsfolkenes) innkvartering og forpleining.

Sveiten hadde ingen sivile arbeidsfolk i den første tiden som skulle innkvarteres. I begynnelsen av juli fikk sveiten noen sivile arbeidere til oppsetting av brakke og latrine. To av disse ble forlagt i telt og spise ved sveiten, mens de øvrige, som var fra bygda, overnattet, og spiset hjemme.

I den første uken ble befalet (sveitfører, nestsvf. kvartermester og en underkvartermester) innkvarter i to værelser på Moan gård. Det fantes ikke ovner i disse rommene, og selv med 8 "ull"-tepper måtte vi en natt opp å slå "floke". I disse dagene spiste vi på gården mot vanlig betaling.

Da sommerhuset var ryddet og rengjort, flyttet befalet inn der. I mellomtiden var mesteparten av befalet kommet, og forleggingen ble ordnet på følgende måte: Sveitf. og nestsvf. i et rom og alt det øvrige befal i et annet (delt i to ved en skillevegg av papp).

Denne forlegginga var lite tilfredsstillende. Senger hadde vi ikke, og i rommet ved siden av lå befalet så tett våd siden av hverandre på gulvet at det nesten var uråd å komme inn uten å trække på en eller annen. I første etasje i samme huset fantes to rom, hvorav det ene ble brukt til kjøkken (senere sykevisitasjonsrom) og det andre (snekkerverkstedet) til messe, kontor for svf. kvm. og megge ukvm., samt til oppholdsrom for alt befal.

Dette sommerhuset var meget gammelt, og taket var dekket med spon og torv, som i årenes løp imidlertid var blitt svært utett. Det hendte således at vår hornblåser, nuværende arkivar ved A.D.5, fenrik Lövold våknåt ved at regnet silte ned i sengen. Dette fikset han svært greit idet han laget et "skråtak" av aviser som ledet vannet bort. Jeg var mindre begeistret for hans måte å løse dette problemet på, for neste morgen lå mine papirer og flöt på kontorbordet i etasjen under, mens små elver av kopi ruslet avsted bortover de ferdiglagede skriv.

Innkvarteringsforholdene var således lite tilfredsstillende, men selv de som ikke var militære vendte seg snart til forholdene.

Vi hadde nu fått fru Birgitte Andersen fra Trondheim opp til å stelle for oss. Det var svært lite spisestell i den første tiden, og det hendte at vi måtte spise i "to skift". Forpleineingen var etter daværende regulativ, og maten var god.

Transport og lagring av materiell og mat for 1. sommerskift 1941.

Jeg har tidligere i dette avsnitt redegjort for hvordan transportene til sveiten foregikk. Bortsett fra endel småhell gikk disse meget bra. Da brakkematerialene ankom (med bilfra Steinkjer) ble disse først lesset av nede i dalen. Etterhvert som veien tørket opp og ble bedre, ble så lemmene transportert etappevis oppover. Det var selvfølgelig tungvint og svært ubasjonellt å måtte lesse av og ta igjen flere ganger, men det var den eneste måten en kunne løse oppgaven på.

Mat, klær og materiell ble oppbevart på depotet, i kjelleren og i medskapsskuret under låvebrua. I et lite rom innenfor kjøkkenet ble matvarene oppbevart. Det strømmet meget damp ditinn når vi begynte å koke, men det klarte seg da, og intet ble ødelagt av matvarer på grunn av lagringen.

Fotografier av leiroppbyggingen og av situasjoner under arbeidet.

En henviser til det billedmateriell som følger som bilag. Billedene er opptatt av nestsveitfører Paus samt sveitføreren. Nødvendige forklaring finnes under hvert billede. Billedene er ordnet i grupper som viser utdanning, arbeide og underholdning gjennom hele perioden.

"Mennesker jeg møtte" under arbeidet.

Under oppbyggingen av leiren kom jeg i kontakt med en stor del av bygdas befolkning. Disse mennesker var for en stor del de samme en kom i kontakt med gjennom hele perioden, og jeg henviser derfor til avsnittet "Mennesker jeg møtte" i 1. sommerskift 1941.

-----oOo-----

De første A.T.guttenes innrykking.

Den 15. og 16. juni rykket første kull av A.T. inn på Moan gård. Mannskapene var fra Møre og Romsdal fylke, og møtte i løpet av de to innrykkingsdager på Åndalsnes jernbanestasjon. Nestsveitføreren og en troppfører var i forveien dratt avsted for å være transportførere for hver sin halvpart.

De fleste av mannskapene var svært fiendtlige innstillet på forhånd overfor Arbeidstjenesten og den nye tid, hvilket følgende opplevelse tydelig viser. En av mine lagførere kom som sivil med båten fra Ålesund - Molde til Åndalsnes. På samme båt befant seg også de innkalte mannskapene til vår sveit. Ingen av dem kjente lagføreren, og diskusjonen gikk livlig om på hvilket måte de skulle drive sabotasje. En foreslo at de skulle "ta" befalet, men dette ble funnet å være vel risikabelt. Sluttresultatet av forhandlingene ble at de skulle sabotere i det stille, - lure unda så meget som råd var.

Stor var imidlertid deres overraskelse da de oppdaget at den selvsamme sivilist var en av deres egne befalingsmenn. Og noen sabotasje ble det ikke den sommeren.

Den 15. om aftenen ankom første halvpart med toget til Snöan st. (se kart). Toget var temmelig forsinket, og først ved 2400tiden kunne våre leiede lastebiler sette igang med transportene den 11 km. lange veien opp til leiren. Det var temmelig kjølig på denne tiden, og sveiten hadde derfor laget til varm buljong til mannskapene ved framkomsten. Stor var imidlertid kokkenes skuffelse da det viste seg at nesten ingen av mannskapene likte buljongen, - i fiskerdistriktene forekommer det visst ikke.

Turen oppover gikk med "sang og spel", og da sengene på forhånd var gjort istand, var det bare å stikke til köys etter spising.

Den 16. juni ankom andre halvparten omtrent til samme tid. Men denne gangen ble det servert varm melk. Sengetøyet til andre halvparten ankom til leiren først en time før mannskapenes ankomst, så det var bare såvidt endene møttes.

I løpet av neste dag ble det så utlevering av de få effektene vi hadde til rådighet (se fotografier).

Innkvartering.

Som tidligere nevnt var låvebygningen innredet til forleggingsrom og spisesal. Forleggingsrommet ($400\text{m}^2 = 2,8\text{ m}^2$ pr. mann) var delt i tre rom ved hjelp av pappvegger. Sengene ble montert i de vanlige to etasjer og mellom disse anbragte en de tidligere nevnte lemmer som gangbaner. Belysning hadde en ikke, men da

det var i den lyse årstid, klarte en seg foruten.

Under forleggingsrommet var det fjøs, og guttene hadde således en god underholdning, idet kuer, sauer, griser, hester og høns stadig underholdt med sine mer eller mindre velklingende konserter. Men verre var det at på varme dager sted det en duft fra disse dyrene opp igjennom gulvet som rev i neseborene selv på de mest hardkokte av mannskapene.

Forleggingen var således lite tilfredsstillende, men den var heller ikke beregnet å skulle vare mer enn i 14 dager.

Den 12/7 foregikk flyttingen til ny leir som i mellomtiden var satt opp. En tropp ble forlagt i telt, mens de to andre ble forlagt i en spisebrakke som var delt i to ved en skillevegg. (se fotografier). Såvel forleggingen i telt som i brakken var meget gode. I teltene (helsydde, se skisse) ble det innlagt gulv, og innsatt 5 senger (enkelte) i hvert telt. Teltene var tette og gode, men det ble nok så klamt og kaldt i slutten av august. Så høyt tilfjells vil en ikke anbefale teltforlegging senere enn ut august måned.

Forpleining og kjøkkentjeneste.

Maten ble laget i sveitens kjøkken i kjelleren i våningsjuset. Fra kjøkkenet til spisesalen var det ca. 30 m. og en måtte derfor bære maten over gårdsplassen. Dette var svært uheldig da maten ble kald, og dertil gikk denne baringa hardt utover kjøkkenmateriellet. Men det kunne ikke ordnes på noen annen måte, og ved å ordne matdeler-tjenesten deretter, gikk det bra. Maten ble godt tilberedt, og det var sjelden noen som klaget.

Til kjøkkentjeneste ble kommandert et par av mannskapene hver dag, til potetskrelling og tungarbeide. Ellers ble alt kjøkkenarbeidet utført av det kvinnelige kokkepersonell. Det ble servert oppskåret smørbröd til hvert måltid. En forsökte å få tak i glasskrukker hvor hver mann kunne ha sin smörrasjon for eks.vis en uke, men det var ikke mulig.

Provianten var bortsett fra et par tilfelle prima gjennom hele perioden.

Opplæringen. (utdannelsesperioden)

Utdannelsen gikk med liv og lyst etter oppsatt plan. Utd.perioden varte fra 17. juni til 5. juli 1941. En viser til vedlagte dagsedler samt plan over benyttelsen av timene i utdannelsesperioden.

ved
2. Møre og Romsdal sveit, So medal.

1. uke

2. uke

3. uke.

Dato	18/6	19/6	20/6	21/6	23/6	24/6	25/6	26/6	27/6	28/6	30/6	1/7	2/7	3/7	4/7	5/7.	Sum:
Øv.dag nr.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Enk.manns- ut.dannelse.	1	2	1	2	1				2	2	1	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1		15
Av elings- utdanning		$\frac{1}{2}$	1	$1\frac{1}{2}$	1				1		2	1	1	1	1		12
Kulturellt	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$						1	1	1				$5\frac{1}{2}$
Vakttjen.		1	$\frac{1}{2}$						$\frac{1}{2}$			$\frac{1}{2}$			$\frac{1}{2}$		3
Redskap.lære arb.teknikk	1	1	$\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	1	(8)	(8)	(8)	1	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	2	1		$13\frac{1}{2}$
Gymn.stikk Idrett	1	1	1	1	$\frac{1}{2}$				1		1	1			1		$8\frac{1}{2}$
Hilsings- øvelser	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$					$\frac{1}{2}$		$\frac{1}{2}$		$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$			$4\frac{1}{2}$
Innstruks	1	$\frac{1}{2}$	1						$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$		$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$		$5\frac{1}{2}$
Leir- tjeneste	$\frac{1}{2}$								$\frac{1}{2}$				3	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	1	6
Indre- tjeneste	2	1	$\frac{1}{2}$	1					1		$\frac{1}{2}$		$\frac{1}{2}$		1		$7\frac{1}{2}$
Minstring					3												3
Marsj- øvelser			$1\frac{1}{2}$		1					3		3		3	1	7	$19\frac{1}{2}$
Sum:	8t.	8t.	8t.	8t.	8t.	(8t)	(8t)	(8t)	8t.	8t.	8t.	8t.	8t.	8t.	7 $\frac{1}{2}$ t.	8t.	$103\frac{1}{2}$ t.

H. Södahl (sign)
sveitfører.

Effektive øvelsesdager - 13.

Kapitel VI.

A. Daglig liv i leiren, opplæring og oppdragelse under arbeidet.

Tjenesten blev gjennomført etter oppsatt plan, og både utdannelsen og arbeidet gikk meget godt. Leiren lå meget avsides, og guttene var derfor henvist til den underholdning de selv kunne skaffe seg. Men nettopp dette skapte en leirånd som en sjelden finner i nærheten av byer eller tettbebyggede strøk.

En blev stillet overfor mange vanskeligheter under de primitive forhold vi levet. Eks. vis kan nevnes at vannforsyningen som kom fra gårdens brønn, eh vakker dag helt uteblev. Sommeren var forholdsvis tørr, og gårdens brønn hadde ikke den kapasitet som var nødvendig for 150 mann. Kort og godt, -brønnen var og blev tom. Ca. 20 m. lengere oppe lå en gammel brønn som ikke lenger blev benyttet. Vi hadde flere rørleggere i sveiten, og det blev laget en kjempehevert på 20 m. På denne måten blev denne vanskelighet overvunnet, men dessverre, -en uke senere var også dette reservoar tomt. Så blev vannet båret og delvis kjørt langveis fra. Det var stadig mannskaper ute med "ønskekvist", og vannforsyningsproblemet skaffet oss meget hodebry i løpet av sommeren. Så en dag drar kuene til seters, og vi stod uten melk. Fra en gård en halv mil borte kunde vi få kjøpt melk, og så var det ingen annen utvei enn å bære melken hver dag, for kjørevei fantes ikke.

Arbeidet var svært avvekslende og interessant idet det bestod av vei-arbeide, nybrott, vedhogst og skogplanting.

Endel av sveitens befall var meget kyndige i såvel skogs- som nybrotts-arbeide samt anleggs- og bygningsarbeide. Det var derfor god anledning til å drive såvel teoretisk som praktisk opplæring. Se fotografier av instruksjon i borkvessing.

Guttene var spesielt interessert i veiarbeide, og selv byguttene oppnådde her meget gode resultater.

Utdannelsesplanen viser forøvrig det som blev gjennomgått og øvet i den korte utdannelsesperioden.

En viser forøvrig til vedlagte fotografier.

B. Blev A.T. i første skift 1941 slik som De hadde tenkt Dem den på Gausdal?

Til ovastående spørsmål blir svaret et utvetydig nei.

Jeg hadde på Gausdal aldri tenkt meg muligheten av at vi skulle møte så mange vanskeligheter av ren materiell art, d.v. si at det skulle bli så vanskelig å få det mest nødvendige ~~utstyr~~ ~~av~~ som inventar, kjøkkenutstyr samt redskap og materiell av enhver art. I første skift 1941 forårsaket disse vanskeligheter mang en søvnløs natt for det befall som på en av langets utposter stod ansvarlig for at guttenes forlegging deres utstyr og utdanning til enhver tid skulle tilfredsstillende minste

kravet.

En fikk det bestemte inntrykk at det manglet meget forberedende arbeide, at alt var uhyggelig uferdig da en tok fatt. En fikk også det inntrykk at vi hadde kommet litt for langt bort fra Oslo, og derfor måtte vente lengst på utstyr og materiell.

Men utstyr og materiell kom dog omsider, og om det var bestilt forsent, om det skyldes transportvanskeligheter eller om det var vi som var gått igang for tidlig skal være usagt. Ett er ihvertfall sikkert at befalet ute ved avdelingene på avsidesliggende steder hadde så mange andre vanskeligheter å slite med at de burde vært forskånet for alle bekymringene om hvordan guttene skulle få ligget, hvordan de skulle få spist, og hva de skulle ha på seg av klær.

Politisk og utdannelsesmessig gikk tjenesten meget bedre enn jeg hadde tenkt meg den på Gausdal. Guttene var tross fiendlig propaganda mot A.T. og den nye tid greie å ha med å gjøre. Holdt man bare disiplinen oppe til enhver tid og nyttet politisk voksent befalet til denne undervisning, gikk alt glatt og greit unda.

Jeg anså på Gausdal utdannelsesperioden for minst like viktig som arbeidsperioden, og blev derfor meget skuffet over at det blev avsett så få dager til denne gren av utdannelsen.

Det er og blir utdannelsesperioden som bestemmer hva avdelingen skal bli til såvel disiplinert som arbeidsmessig sett i hele perioden.

C. Mennesker jeg møtte i 1. sommerskift 1941.

Mannskapene fra Møre og Romsdal fylker, delvis fisker- og bondesønner, delvis bygutter. Guttene var stort sett greie og arbeidsomme, men de som kom fra det ødelagte Kristiansund N. var svært bitre. Men det var jo vår oppgave å få dem til å leve seg inn i livet i vår leir, og humøret og kameratskapet blev etterhvert meget godt.

Det vil her føre for langt å nevne alle de typer som satte sitt preg på denne leiren, samt de mer eller mindre morsomme episoder som passerte i løpet av sommeren. Dog vil jeg nevne at det mang engang gjorde et forstemmende inntrykk på oss at den norske ungdommen var i så dårlig fysisk form, for ikke å nevne tennenes tilstand. Styrken som oprinnelig var 145 mann, sank i løpet av sommeren til 95. Det var ofte trist og rystende å høre om hvordan sykdom hadde grepet om seg, eller tennene råtnet bort på grunn av manglende økonomisk evne. Og det var trist å oppdage at staten, - den norske statsstyrelse, - fullstendig hadde neglisert betydningen av å eie "en ungdom som er sterk og sunn".

Jeg vil gjerne tilslutt få nevne noen av de bønder jeg kom i kontakt med i løpet av sommeren.

Bonde Birger Laugsand, Økdal gård.

Den første bonden jeg kom i kontakt med i Haukdalen, var Birger Laugsand på Økdal gård. Han har hustru og 7 barn og driver en gård på ca. 4500

mål, hvorav 150 mål innmark og 1500 mål er veksterlig skog og resten beite og myrer.

Som jeg tidligere har nevnt var forkjemperen for A.T. i bygda. Han er ivrig N.S.mann, og hadde av den grunn mange vanskeligheter å kjempe med. Jeg har meget å takke denne bonden for. Såvel befall som menige ble alltid mottatt med åpne armer, og en hadde alltid følelsen av å være hjemme når en kom på besøk til denne hyggelige familien.

Ut på sommeren sendte bøndene kyrne til seters, og sveiten stod uten melk. Men Laugsand hjalp oss ut av den vanskeligheten som av så mange andre. Var det spørsmål som ofte så uløselige ut for oss "fremmede", så stod Laugsand alltid rede til å hjelpe. Han fór aldri frem med nytteløst og tomt prat, men var ved sin resolute handlemåte en verdig representant for den nye tid. Jeg vil derfor nytte dette høve til å takke Laugsand og hans familie for den verdifulle assistanse, imøtekommenhet og forståelse de viste oss A.T.pionerer i den tiden vi lå i denne bygda, mens så mange andre møtte oss med misstillit og hat.

Bonde Erik Moan, Moan gård.

Sveiten lå som nevnt i lengere tid forlagt på Moan gård, og leiet her sine rom.

Den første tiden vi lå på gården hadde vi nok endel stridigheter, Moan og jeg, men den dagen 20åringene rykket inn, ble han selv som en 20åring. Han fortalte så mange morsomme historier fra sitt liv på "moen", og det var tydelig å merke at disse friske 20åringen fikk minnene fra denne tiden til å strømme inn på ham.

Det er jo så sin sak å ha 150 unge gutter liggende kloss innpå gården sin. Han fryktet, som rimelig kan være, et fryktelig leven, samt at både det ene og annet ville forsvinne i løpet av sommeren. Men da han fikk se hvor velopdragne og veldisiplinerte guttene ble i løpet av ganske kort tid, var han ikke engstelig lenger.

Moan hjalp oss ofte i mangt et knipetak, og da vi hadde lært ham å kjenne viste det seg å være en strålende kamerat og et godt menneske.

Han mistet nok endel av sin popularitet hos bygdefolket fordi han hjalp oss med hus og jord, men det brydde han seg mindre om.

En natt hadde det vært besøk i Moans sommerfjøs hvor han hadde stående en ku. Det var blitt puttet mose i kubjella, og på gulvet var tydelig merker etter melking. Bakbena var bundet sammen med taug. Som sikkert også hensikten var, fikk A.T. skylden for dette. Moan som imidlertid hadde lært A.T.guttene disiplin å kjenne, var sikker på at disse ikke stød bak dette, og han satte selv igang undersøkelser i den anledning. Han fikk også rede på hvem det var, ramp fra bygda som derved skulle skade A.T. og gjøre forholdet mellom Moan og oss dårlig.

Moan stillet sin brønn til rådighet for oss, hjalp oss med bl. annet rørleggerredskap og gikk i det hele svært opp i tjenesten vår. Han skaffet oss mange uforglemmelige minner fra denne tiden, og sikkert er det at

uten hans hjelp ville det vært uråd for oss fremmede å fått gjennomført sommerens øvelser og arbeide slik som vi gjorde det Erik Moans navn er uløselig knyttet til Arbeidstjenesten i Haukadalen sommeren 1941.

Gårdbruker N.N. etsteds i bygda.

Jeg vil som avslutning kort nevne en person, en type som tjener bygda og landet vårt til liten ære - en type som ved sin uvennlighet, stahet, egoisme og trangsynthet forlengst burde vært satt under oppsyn.

Vår plan var å bygge en leir et par hundre meter forbi Hagegårdene. I den utmarka hvor brakkene eventuelt skulle ligge, måtte en del trær hugges, og disse tilhørte N.N.

Vi skulle også hugge, kviste, barke og kjøre frem disse trærne. Foruten en uhørt stor betaling for skaden, forlangte vedkommende at A.T. skulle forplikte seg til å kjøpe tømmeret-tømmer som skulle brukes til å bygge en brø for bygda. Den gamle broen var råtnet opp, og farlig å ferdes på. Broen var av veldig stor betydning for grenda, også for N.N.

Det var frist å møte en slik mangle på samfundsånd, men det forekom dessverre ofte. Fellesskapets betydning hadde denne mannen ikke det minste begrep om.

Men heldigvis var vi ikke avhengig av mannens luner, men fant andre løsninger.

Jeg støtte ellers på mange interessante typer deroppe, men det vil føre for langt å nevne dem alle her i denne korte sveitberetning.

-----oooOooo-----

K A P I T E L VII:

Dimisjon av 1.kull av A.T.

Dagene og ukene gikk uendelig fort deroppe i denne fjellbygda, og dimisjonsdagen nærmet seg. I august måned var det svært meget regn, og surt og koldt. Ja vi opplevet sogar det første snefall i august. Teltene var nu blitt temmelig rå slik at luften inne stadig var fuktig. Mulighetene for å få tørket klær var lik null. Morgen etter morgen måtte guttene tørne ut i de våte arbeidsuniformene, men derfor ingen sure miner. Kroppene var herdet gjennom uker i sol og vind, og noe mere sykdom hadde vi ikke av den grunn.

Guttene var sveiset sammen til en enhet i løpet av denne sommeren, og da avskjedens time nærmet seg, merket en ofte at det i grunnen ikke var sån forferdilig stas dette og skilles og dra. Og flere meldte seg til frivillig opprydningsarbeide etter dimisjonen.

Den 28. august tar jeg følgende ut av dagseddelen:

"kl. 1930: Rømmegrautfest. Bygdefolket spenderer og serveringen skjer hos Andreas Stenbro. Sveiten medbringer tallerken, skje og kopp. Permisjon for samtlige til kl. 0200."

Og det ble en rømmegrautfest som få av oss glemmer.

Det ble visst litt bråk med Forsyningsnamda etterpå på grunn av rasjoneringsbestemmelsene, men det brydde de seg lite om for nu skulle det feires avskjed med A.T. gutta.

A.T. var allikevel blitt populære, og bygdas framste menn gav også guttene den ros de fortjente.

Den 30. og 31. august ble henholdsvis 1. og 2. halvpart fraktet ned til Snøan stasjon etter ca. 2½ måneds tjeneste.

Herfra gikk så ferden hjem. Hjem ja, -til Ålesund og Molde, Kristiansund og Åndalsnes, Smøla og Angvik, Sunndalsøra og Tingvoll, Ålvundfjord og Vågland og hva de nu heter alle disse stedene som for hver især betyr "hjem". Jeg fulgte selv siste avdeling ned til Åndalsnes for derfra å se dem vel avsted.

Vel hadde det oppe hos oss vært primitivt, og meget hadde ikke kunnet bli slik som vi vilde ha det. Det vanket nok både perm. nektelse og arrest og de politiske meninger var selvfølgelig delte, men det hersket allikevel enighet om at de hadde hatt utbytte av dette oppholdet i A.T. i den lille fjellbygda. Deres brune kropper og friske smil talte sitt tydelige sprog.

Jeg glemmer aldri den klare augustkvelden på kaia i Åndalsnes. Jeg stod der sammen med et av mitt befal, likesom så ensom og forlatt. Fortøyningene ble kastet og båten gled ut i den stille høstkvelden. Men foran på fremste dekk samlet de seg - mine A.T. gutter - og som et siste farvel til oss stemte de alle i med A.T. marsjen. Båten gled lenger og lenger ut, men det lød fremdeles taktfast sang fra unge, kjekke gutter i stram

giv akt på framste dekk. Båten forsvant utover fjorden, og igjen stod på kaia sveitfører og lagfører med oppstrakt arm som mørke siluetter mot den klare augusthimmelen.

Farvel A.T. gutter - takk for iår.

-----000o000----

K A P I T E L VIII.

Utførte arbeider i 1.sommerskift 1941.

Detaljert oversikt over utførte arbeider finnes i sveitens slutt-rapport.

Sveitføreren har for over et halvt år siden henvendt seg til Sør-Trøndelag Arbeidsfylking med anmodning om å få tilsendt gjenpart av sluttrapportens arbeidsoversikt, men har ikke mot-tatt noe svar. En ber derfor Distriktet velvilligst innføre disse i sveithistorien.

Se forøvrig fotografier./skisse III./, samt vedlagte utklipp fra pressen.

K A P I T E L IX.

Oppgave over alle arbeider som kan komme på tale å bli utført fra nå-værende leir.

Leiren på Moan gård var bare midlertidig, og ble senere flyttet nærmere Økdal, under Høgstegården. Planen var å bygge veien fram til Økdal, for så her å bygge en leir hvor det er arbeidsmuligheter i mange år framover.

En henviser til vedlagte avisartikler "Vei gjennom Haukdalen kan skape en ny storbygd" og "Skogen, jorden og fjellet har store muligheter". Disse artikler gir et klart bilde av hvilke oppgaver som venter på A.T., og av hvilke store muligheter som finnes der oppe i denne fjellbygda.

-----oo0oo-----